

lóképen okoskodtak, mert a különbség talán csak az, hogy nekünk ma nagyobb történelemanyag áll rendelkezésünkre. A jelszavak korról-korra változnak, az eszközök időről-időre tökéletesednek, maga az ember azonban úgy látszik nem változott. Legalább is napjainkig nem. *(Folytatom)*

P. L.

A huszadik század meséje

Az érzés és a gondolat sokáig békében éltek a földön az emberek között. Ők irányították az emberek életét. Így teltek el évek, évszázadok. Az emberek küzdöttek, dolgoztak, s ha sorsuk keservesre fordult, az érzés vagy a gondolat ereje mindig utat mutatott nekik, hogy az emberiség vergődő bárkája ismét fölkerüljön a szebb jövő hullámhegyére. A földön minden véges. Az érzés egy szép napon észrevette, hogy ellensége a gond vastag páncélt kovácsolt az emberek lelkére, amelyet nem képes átjárni az érzés melege. A gondolatot pedig, amely eddig szabad vezérlője volt az embereknek béklyóba verte a gyűlölet, mert mindenki mindenkiben csak ellenséget látott, aki ellene tör s életét rontja meg.

Egy kis tűzpiros virág kelyhében találkozott össze a két bujdosó, amelyet egy szurtos kis leányka árult, egy nemkevésbé tiszta istentudj' hollevő állomáson.

A száguldó vonat nyugatról jött, ahol fénybenúszó körengetegekben ad találkozót a pompa a nyomornak. Az egyik kocsiiban egy fiatalember ült. Jólszabott sportruhája eltakarta azt az ürességet, mely a lelke helyén tátongott. A hegyek felől jött, Fényvárosból. Valami újat keresett, amit nem tudott megtalálni. A „Pénz” amely duzzasztotta tárcáját, még mindig a régi „nagy hatalom”. Minden. Szerelem, becsület, meggyőződés. Minden megkapható. Csak a kezet kell kinyújtani utána, s a kézben pénz legyen. A gyönyörűség olcsó, de kinek élvezet az, amit potom áron megkap? Az egész világot bejárta. A Louvre remekművein nem lelkesült. A Niagara — semmi különös. A piramisoknál a felhőkarcolók magasabbak. Velencében a naplemente csodái kávéházhoz szállítva olyan természetes, megszokottan egyhangú, mint az alföld, amelyre kint lassan rátelepszik az alkony. Letette a könyvet, amelyet a kezében tartott. Az ablakhoz lépett. Nyugaton még ott bíborlott a nap haldokló vére. Kis parasztházak semmitmondóan olvadtak be a látóhatárba, pedig az egyikben egy anya magzatot hozott a világra, aki talán tudós vagy író lesz, s amott abban a másikban

egy ember, egy apa készül a nagy útra, aki többé már nem adhat kenyeret. S a szükség az élet optikusa. Vagy végtelenre nyitja a látóhatárt, vagy örök vakságra készítet.

Az utas visszafordul az ablaktól. Minek is nézne ki. Hisz két napja utazik s a házak egyformán némák és elmaradhatatlanok a temetők. Az utasok is egyformák. Az egyik féltékenyen elfordulva a pénzét számolja, amely talán a koldúsbotra juttatja, másik nászutat tett boldogan avval a nővel, akit nemsokára megcsal, vagy élete megrontójának nevez.

A vonat fékez. Állomás. Az állomás perrónján egy kis lány áll és tűzpiros virágokat árul.

A sportruhás fiatalember leszáll és vesz a tűzpiros virágokból, mert ő mindent vesz, mindent megkíván. De tudja már előre, hogy az újság unalmas, a narancs nem elég ízes, a csokoládének pedig az a hibája, hogy nem maradt vissza az automatában.

Kezében tartja a tűzpiros virágot. A tűzpiros virágban rejtőzködik az érzés és a gondolat. Egy perc se kell és az érzés megtalálja az utat a szenvedés által megdolgoztatlan lelkében. Végigbizsereg lelkében valami, a gondolat pedig rólaelnevezett gyorsasággal fészket rak a gyűlölet és az előítéletek helyén. Most egyszerre elgondolkozott. Először életében. Eddig minden olyan természetesnek, magátólérthetően unalmasnak látszott. Mos szélesen kitérte bensőjét, minden kitagadott benyomás számára. Kábult volt, talán úgy, mint a föltámadó Lázár, de ő egy új életre ébredt. Megfűrésztötte szemeit a körülötte nyüzsgő élet varázsvizében. Úgy belefeledkezett a föltáruolt életbe, hogy észre sem vette, amint a vonat csendben elhagyta az állomást.

Először az állomásfőnökségre ment. A legközelebbi állomáson minden holmiját hiánytalanul fogja megkapni. Majd intézkedni fognak. Addig várni kell. Hajnalig. A következő vonat 5.50- kor indul. Ó, hogyne, hogyne. Minden meglesz. Egy nagy sárga disznóbőr táska, szürke bolyhos felöltő . . . Rendben van kérem. Ezt egy hivatalnok mondta, akinek éhes és virrasztástól elkínzott arca elhomályosította az aransujtások gögös csillogását. Érdekes. Észre vette, hogy valaki éhes lehet. Valakinek elkínzott az arca.

Lassan ténferegve megindult a kijárat felé. Biztosan talál majd egy jó hotelt, ott megszáll, aztán egy étteremben megvacsorázik s ötötvenkor frissen folytatja az utat. Ezt egész szokásszerűen gondolta el, amint azt útközben mindig tette. De valami eszébe vág. Hisz ő lemaradt a vonatról s tárcája a XX. század „szeszám táruelj” a kabátja zsebében maradt. A zsebében csörgő apróból meg vacsorára is alig tellik. Legfőbb bizodalma a pénz most az egyszer cserbenhagyta. Hadd lássuk — gondolta — milyen is az a „nincs”. Furcsa dolog, még sose észlelte, hogy a pénz más kérdéseknék is indító oka lehet, mint annak, hogy mire költ-sük el. Eddig azt hitte, mindenkinek jut belőle több vagy kevesebb. Itt meg a kijáratnál rongyos férfiak állnak, alamizsnát és munkát kérnek! Aztán az uccákat rőtta. Egy sarkon munkások tüntettek,

mert kevés a kenyér és sok a gond. Rendőr-munkások verték őket szét, hogy az ő kenyérük maradjon meg. Egy templomban beszéltek a szeretetről és megáldották a harcba indulók fegyvereit. A templom előtt két koldús veszekedett a hely miatt. Az erősebb, a sánta győzedelmesen elfoglalta a vaktól a jóljövédmező sarkot. Egy csemegekereskedés kirakatához odalapított orral két rongyos kis ágrólszakadt vacsorázott — szemmel. A sportruhás fiatalember gyomrába is belemart az éhség. Megtudta mi az éhesnek lenni. Maradék pénzén szűkösen vacsorázott s aztán a város mellett emelkedő kis dombon állapodott meg. Alatta terült el a város pislogó kis embermécseivel. Most látta meg először lent a fázókat és éhezőket. Ő is éhezett, ő is fázott. Látta a befelélátókat, a közönyösöket, az önmagukon keresztül az egész világtól megcsömörlötteket. Közéjük tartozott egykor ő is. Most tisztán látta a városok és falvak hosszú során keresztül, amerre csak a vonat keresztülröpítette és azon is túl, az egész földkerekségen, mint vergődik az egész emberiség a vakság, gyűlölet és a közöny örvényében. Ez nyel el tajtékozó háborgással minden megértést és jóakaratot. Mert mindenki, aki csak az igazabb után törekszik, csak egy igazságot akar ismerni: a maga igazát.

... Körös-körül csend, csak a szél meakulpázott mellén a vakság éveieért. Paránynak érezte magát, amint a világmindenséget szívébe fogadta. Új horizontok nyíltak meg előtte s az érzés és gondolat életcélá magasztosult lelkében, a megértésben.

A halál a külvárosi utcákban érte utol. Nem tudni, hogy az összetűzésben jobb vagy baloldali golyó találta-e el. Holttestét egyaránt illették „rabló burzsujjal” és „büdös kommunistával”. Senki se tudta kihez tartozott, hogy melyik táborban kergette az igazságot. Öröksége pedig a nagy sárga disznóbőr táska és egy felöltő, duzzadó pénztárcával egy ismeretlen állomásra érkezett.

A XX. században nem ismerünk lehetetlent. Új, csodás találmányok, az élet feltáruló rejtelmek nem gyakorolnak ránk nagyobb hatást. Mindenkinek megvan a maga gondja, baja, azt igyekszik elviselni és elfelejteni. Gondolkozni elvont dolgokon meg épen nem nagyon érünk rá s így nem csodálatos, ha hitünk az érzés és gondolat csodás erejében, mint annyi más földöntúli erő létezésében, megrendült. Vessük el hát a gondját és mondjuk: „Eh, minden csak a XX. század meséje.

S. Fekete Gyula